לדידהו נמי לא דחי. אלא לעשות ישראל אגודות אגודות וגלילה כשהי תורות דלדידן לא דחי לולב שבת: בגבולין. מוליכין לבית הכנסת וטולאו בזמן הבית והו* בתרן ומסוכים להיות ב"ד ויודעים אימת הוקבע החדש אבל עתה משחרב בית המקדש אין לולב דוחה שבת אפי' לרבי מ"י: דלא תורה אור

אמרי לדידהו נמי לא דחי, ואלא קשיא הני תרתי דתנא חדא *כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת ומתרצינן כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים; לא, אידי ואידי בזמן שבית המקדש קיים ולא קשיא כאן במקדש כאן בגבולין, א"ל אביי (ה) לרבא מאי שנא לולב דעבדינן ליה שבעה זכר למקדש ומאי שנא ערבה דלא עבדינן לה שבעה זכר למקדש? א"ל הואיל ואדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב, א"ל ההוא משום לולב הוא דקא עביד ליה, וכי תימא דקא מגבה ליה והדר מגבה ליה *והא מעשים בכל יום דלא קא עבדינן הכי? אמר רב זביד משמיה דרבא לולב-דאורייתא עבדינן שבעה זכר למקדש, ערבה-דרבנן לא עבדינן לה שבעה זכר למקדש, למאן *אילימא *לאבא שאול האמר *ערבי נחל בתיב-שתים אחת ללולב ואחת למקדש אי לרבנן הלכתא גמירי לה *דא"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני? אלא אמר רב זביד משמיה דרבא לולב דאית ליה עיקר מה"ת בגבולין עבדינן ליה שבעה זכר למקדש; ערבה דלית לה עיקר מן התורה בגבולין לא עבדינן שבעה זכר למקדש? אמר ר"ל כהנים בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח כדי לצאת בערבה אל ר' יוחנן מי אמרת? אמר הא איהו אמר-דא"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני? אלא מי אמרה בנטילה דלמא בזקיפה, מי אמרה בבעלי מומין דלמא בתמימים? אתמר ר' יוחנן ור' הושע בן לוי חד אמר ערבה-יסוד נביאים וחד אמר ערבה-מנהג נביאים, תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר יסוד נביאים דא"ר אבהו א"ר יוחנן ערבה יסוד נביאים הוא, תסתיים, א"ל ר' זירא לר' אבהו מי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני? *אשתומם בשעה חדא ואמר *שכחום וחזרו ויסדום, ומי א"ר יוחנן הכי? *והא"ר יוחנן דלכון אמרי, דלהון היא אלא כאן

אמרי לדידהו נמי לא דחי. ל"ק מידי משופר כדפרישנא למימר ופרוטי לא דתרוייהו אסירי אי לאו משום ערבה כדתנן פ"ק דכלים (מ"ט) בין האולם ולמזבח מקודש הימנו שאין בעלי מומין ופרוטי לא נכנסים לשם:

אמר ליה ר' יוחנן מי אמרה. סלקא דעתיה דס"ק מי אמרה שהיא מוכה דאורייתא ואתיא ודחיא מעלה דרבנן דלמא רבנן היא דאין מעלה דרבנן משום תקנתא דרבנן ולכך פריך הא איהו אמרה ומשני מי אמרה שהיא בנטילה דלמא בזקיפה וכיון דאין מקיפין את המזבח ולא בעי אלא זקיפה בעלמא אחד זוקף ע"י כולן מ"מ בעלי מומין אפשר להו לזקוף בשאר רוחות ולא יכנסו בין האולם ולמזבח ואפי' תימלי לומר בנטילה כדאסקינן לעיל דאיתותב מ"ד בזקיפה מי אמרה בבעלי מומין דלמא אין הלכה למשה מסיני אלא בתמימין הראוין לעבודה כמו שאין הלכה למשה מסיני בזריקה אלא בכהנים דבהא מודים מדלא אמרת זריקה נכנסין ולפי שיטה זו דפרי' דמעלה דרבנן היא קשה לאבא שאול דיליף (לעיל דף לד.) ערבה של מזבח מדכתיב ערבי אמלי בכהנים דלמא אפי' בישראל כמו ערבי דלולב וי"ל דשמא הקפת מזבח בכהנים ושאר ישראל בעזרה בלא הקפה:

והא מ"ר יוחנן דלכון אמרי דלהון היא. רב כהנא מתלמידי דרב היה ומבבל בא לא"י לפני ר' יוחנן ממתא מרדין דכתמרין פרק בתרא דכ"ק (דף קיז. ושם:) והוא לו ר' יוחנן לכמה ספיקות ואל"ל יוחנן לבני מ"י סבור הייתי שהתורה שלכם אלא גליתם מתרלכם לא היה לכם מירוף הדעת אבל ראיתי שהיא של בני בבל אתע"פ שגלו עמדה להם חכמת החרש והמסגר שגלו עם יכניה דכתיב הכל נבוכים עושי מלאכה ותניא בסדר עולם וכי מה גבורה עושין בני אדם שהצוותם בזקיפה לא יתכן כהנים בעלי מומין לוקפה על המזבח שמתראה כאילו הן כשרים לגבי המזבח. **) תמימין לוקפה כלומר הכהנים התמימים הן זוקפין אותה על המזבח. א"ר יוחנן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הל"ם: ירושלמי ערבה ולא כאבא שאול דאמר ערבה מן התורה ניסוך המים [ולא] כרבי עקיבא דאמר [בשני] נסכים בששי ונסכיה בשביעי כמשפט ס"ם. יו"ד. מ"ם. מים. מיכן לניסוך המים מן התורה: איתמר ר' יוחנן אמר יסוד נביאים הוא כלומר הנביאים הורו אותה לעשות כך. ריב"ל אמר מנהג נביאים הוא כלומר הוראה בלא תיקון ואקשינן אני והא אמר ר' יוחנן הל"ם. פי' וכיון שהל"ם אמאי צריכא הוראת נביאים ותיקונם והלא מתוקנת ועומדת היא. ופריק[אין] הכי נמי מיהו שכחוה וחזרו הנביאים והורו להן הלכה ויסדוה להן ונתקיימה יסוד נביאים, ונתברר כי דברי ר' יוחנן שאמר יסוד נביאים הוא כלומר יסודה נביאים כי היא הל"ם קאמר. איני והא [אמר] ר' יוחנן לחזקיה בנו של ר' חייא שהוא בבלי דלכון ***) אמרי כלומר רב כהנא ותחכם שלכם שהוא בבלי אמר דלהון היא פי' ותחכם שלכם אמר לי

*) נראה דחסר כאן וא"ל אבדינן ליה זכר למקדש ערבה דלית לה עיקר מה"ת לא עבדינן וכו'. **) אלו דברי רבינו פי' בגמרא דלמא כתמימין לוקפה ולכן פי' אל זה לומר שכהנים תמימים וא"ש.
***) נ"ל דילכון אמר וכ"כ התוס' לגהיל כאן בד"ה והא כשם רבינו דנרס דילכון אמר.

* בד"ה האא אב נאמר נר לבי בית ראשון בזמן בית שני מאחר שכבר מקבלות ואסור נב אל יהודא ה"ו בבבל

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אל אביי לרבא מאי שנא:

[מתוכות שם: ב"ק לא: ב"מ מז: קי: ב"ב קעב:]

[לעיל לד.]

לעיל לד. ע"ש תמיים ג: מו"ק ג: [זבחים קי:]

גליון השס"ם

גמ' שכחוה וחזרו ויסדום. שבת דף קד ע"ש מגילה דף ג ע"ש:

[שבת מז. מו"ק ג: קידושין לפ. חולין כח.]

ב"ק קיז:

רבינו חננאל

בשבת דלדידהו דהוי מתנא כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת ומשנה אחרת כל העם לחר הבית. ואוקימנא להו הא דתנא בהר הבית בזמן שביהמ"ק [היה קיים] והא דתנן בכנסת בזמן הזה. ודחי' לא תדחיהו בזמן בית המקדש והא דתנן בהר הבית במקדש. והא דתנן בכנסת בגבולין זולתי ירושלים פי' בשאר מדינות ותרוייהו כשהמקדש קיים. ועל זה הפסק של שמועה זו קבלנו שאלו שראו שחל יום ו' של ערבה בשבת בזמן שלא נתקבצו השנים כתיקונן כגון יסוד השמד: ירושלמי ר' סימון מפקד לאליון [דמחשבין] יהבון דעתכון כי היכי דלא תעבדון תקיעתא ולא ערבתא בשבת. ואין תדחקון עבדון תקיעתא בשבת ולא תעבדון ערבה בשבתא א"ל אביי לרבא מ"ש לולב דעבדינן ליה זכר למקדש ומ"ש ערבה דלא עבדינן. ואסיק' לולב דאית ליה עיקר מן התורה בפני עצמה בגבולין *) לא עבדינן לה זכר למקדש א"ר לוי כהנים בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח כשמקיפין את המזבח כדי לצאת בערבה א"ל ר' יוחנן מי אמרה בנטילה דלמא בזקיפה. פי' זה שהיו מקיפין שבעה פעמים בלולב היה ולא בערבה כאשר א"ר אלעזר בראש השנה. מי אמרה בבעלי מומין דלמא בתמימים. פי' שכיון שמצוותה בזקיפה לא יתכן כהנים בעלי מומין לוקפה על המזבח שמתראה כאילו הן כשרים לגבי המזבח. **) תמימין לוקפה כלומר הכהנים התמימים הן זוקפין אותה על המזבח. א"ר יוחנן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הל"ם: ירושלמי ערבה ולא כאבא שאול דאמר ערבה מן התורה ניסוך המים [ולא] כרבי עקיבא דאמר [בשני] נסכים בששי ונסכיה בשביעי כמשפט ס"ם. יו"ד. מ"ם. מים. מיכן לניסוך המים מן התורה: איתמר ר' יוחנן אמר יסוד נביאים הוא כלומר הנביאים הורו אותה לעשות כך. ריב"ל אמר מנהג נביאים הוא כלומר הוראה בלא תיקון ואקשינן אני והא אמר ר' יוחנן הל"ם. פי' וכיון שהל"ם אמאי צריכא הוראת נביאים ותיקונם והלא מתוקנת ועומדת היא. ופריק[אין] הכי נמי מיהו שכחוה וחזרו הנביאים והורו להן הלכה ויסדוה להן ונתקיימה יסוד נביאים, ונתברר כי דברי ר' יוחנן שאמר יסוד

נוטא מבנה

תשובות נאמנה לאם בלולב דעבדינן ג' נבר לאקדש ערבה לא

מבנה

ירושלמי ר' סימון דבריו דר' נאיך דרבה רק דבקן

נוטא

תשובות ת"ל אין קיום אגדות אינה מאקדש

מבנה

ר' אלעזר בהגדת קושיא ר' יוחנן אל הא דאמר ר"ל

נוטא

הקול אגדות ערבה: א) יסוד נביאים מנהג נביאים הוראה: לקמן מאחר ואחר מי הינו לגבי דבר דבר בגבולין ולא בערבה בית המקדש

מבנה

נסיונות ל"ש מאמרות אל ר' יוחנן בדברי הקול אגדות ערבה א) הלכה למשה מסיני - אוי. ב) יסוד נביאים

יב. א מיי' פ"ז מהל' לולב הלכה יז יח סמג עשין מד טור ש"ע ת"ח סי' תרנח סעיף ג:

יג. ב מיי' שם הלכה כב: